

Refer la nació

Incredulいた i consternació. Atac de follia col·lectiva. Irresponsabilitat política. L'efecte d'anys d'adoctrinament educatiu. Una jugada de pòquer a la desesperada per obtenir més recursos. Un pur anacronisme sense sentit. La reacció espanyola de sorpresa davant l'eclosió de l'independentisme català ha estat molt primària perquè ha estat sincera. Errades d'intel·ligència a banda, aquesta sorpresa l'hem d'imputar al convenciment generalitzat que qualsevol expectativa de construir un estat català havia quedat definitivament liquidada, que no més seria defensada per una minoria nostàlgica i radical, i que, en qualsevol cas, resultaria completament estèril. Ara mateix, les percepcions estan canviant.

Quan parlem d'anacronismes tendim a referir-nos a fets que haurien trobat un context més adequat en el passat. Aquesta és la perspectiva que adopten la majoria de detractors de l'aspiració catalana de disposar d'un estat propi. Consideren una única mena d'estat, prenent el seu com a model. I creuen, amb raó, que Catalunya ha fet tard per a l'estat nació. Que als estats d'aquella mena ja els ha passat el temps històric; que ja no toca fer-ne. Obliden, però, que la forma estat no és immutable. Perden de vista que la proposta catalana de disposar d'un estat propi no la capitaneja la vella burgesia. Que els sectors socials que impulsen la sobirania a Catalunya volen l'estat com a instrument d'homologació internacional i, a efectes interns, com a garantia de control dels propis recursos, de la capacitat de decidir, i de la capacitat de conformar un model econòmic i social que prioritzi el benestar i els objectius de caràcter col·lectiu. Des d'aquesta perspectiva, el referèndum per validar la voluntat majoritària de

JOAN M. TRESSERAS

COMUNICÒLEG, UAB

disposar d'un estat català no seria un anacronisme de caràcter atàvic o caduc, sinó un anacronisme d'anticipació. Potser premonitori d'una plausible evolució democràtica de la forma estat.

Per això, cal definir bé el projecte de la mena d'estat i de societat que volem. El moviment català cap a la independència i la construcció de l'estat no és un moviment d'imitació. No és el resultat del triomf d'una determinada ideologia amb un receptari acabat sobre la forma d'organització social del poder. La construcció de l'estat català, prenent en consideració les experiències que puguin orientar-la, haurà d'assumir també el caràcter d'experiència original i fundacional. No arribem tard ni anem endarrerits. Ens hem decidit ara, i no actuarem en clau de passat sinó de present i, sobretot, de futur.

Imposar-nos l'obtenció del suport majoritari en una consulta democràtica és la singularitat més *anacrònica* de l'accés català a l'estat propi. L'explícita hostilitat de les autoritats espanyoles i la seva dis-

posició a boicotejar fins i tot la consulta són un bon exemple de l'altra mena d'anacronisme.

La nació –qualsevol nació– és un procés històric obert i canviant. En determinats moments de la seva trajectòria, la nació –aquells que en formen part o qui els representen– adopta algunes característiques com a especialment significatives i distintives. Fins i tot, per la seva profunditat, visibilitat, o caràcter tòpic, els pot arribar a atribuir la condició de marca permanent; com si es tractés d'una mena d'ADN de la nació. Però, al marge de les temptacions de fixar uns arquetips, en el subjecte col·lectiu nació el més rellevant és sempre la renovació dels vincles de grup i la seva capacitat d'adaptació, d'incorporació i d'identificació.

La necessitat d'afrontar la construcció de l'estat sobre una base democràtica ens ha ajudat a superar l'actitud conservadora, defensiva, respecte a la nació heretada. La necessitat de convèncer els conciutadans indiferents ha actuat com un estímul poderós. Hem hagut d'obrir i fer més porós i permeable el vell marc de la nació per adaptar-lo a la globalització, per ajustar-lo a la nostra diversitat interna, per fer-lo més inclusiu i atractiu per a tots aquells que acaben d'entrar-hi en contacte. Per créixer com una nació electiva i per guanyar el referèndum, legítimament, ens hem proposat d'atraure la lliure voluntat de molts conciutadans amb qui havíem teixit fins ara complicitats insuficients. El país nou i l'estat ens han exigit eixamplar la nostra concepció de la nació perquè el trajecte de futur pugui resultar més viable, més engrescador i més amplament compartit.

Per poder construir l'estat, doncs, estem refent finalment la nació. Ja era hora. Calia fer-ho i no hauríem pogut trobar una oportunitat millor.

El referèndum que busquem no seria un anacronisme caduc sinó un anacronisme d'anticipació